

Κείμενο 1

[Η νεανική ανταρσία]

Το κείμενο υπογράφεται από τον Λέανδρο Πολενάκη και έχει δημοσιευτεί στην εφημερίδα «Αυγή» στις 25.4.2016, στη στήλη «Τέχνες». Πρόκειται για παρουσίαση του βιβλίου της συγγραφέως Μάρτα Μπουτσάκα «plastililina».

Φοβάμαι ότι θα αδικούσα το έργο της νέας Καταλανής συγγραφέως Μάρτα Μπουτσάκα με τον ελληνικό τίτλο: «Συγγνώμη» (στο πρωτότυπο: plastililina = εύπλαστη ύλη ή εκρηκτικό μείγμα), αν έλεγα ότι θέμα του είναι η νεανική εγκληματικότητα. Το θέμα του είναι ευρύτερο, είναι η νεανική ανταρσία, που δεν ταυτίζεται υποχρεωτικά με την τυπική παραβατικότητα έναντι θεσμών και νόμων. Είναι η «ανταρσία των αγγέλων» (ως ένα εκρηκτικό μείγμα νιότης και απόγνωσης), όπως είχε ονομάσει μια παλαιότερη πραγματεία¹ του πάνω στο ίδιο ζήτημα γνωστός διανοούμενος. Μάλιστα, σε μια εποχή όπου ούτε η εξάπλωση των ναρκωτικών ούτε η ισχύς των ΜΜΕ ήταν τόσο μεγάλη.

Αφορμή του έργου της Μπουτσάκα υπήρξε ένα πραγματικό γεγονός που συνέβη στην πρωτεύουσα της Καταλωνίας: ο αναίτιος, σχεδόν τελετουργικός, άγριος φόνος (κάψιμο) μιας άστεγης μεσήλικης γυναίκας από μια παρέα εφήβων, αγοριών και κοριτσιών. (Δεν ήταν το μόνο ανάλογο περιστατικό, συμβαίνουν και αλλού, στην Ελλάδα και σε όλη την Ευρώπη, σε ένα ταξίδι μου στη Γερμανία πριν λίγα χρόνια η μικρή ειδυλλιακή φοιτητούπολη του Γκαίτινγκεν ήταν ανάστατη από παρόμοιο φρικτό φόνο). Τι συμβαίνει λοιπόν και τα παιδιά μας, μεγαλωμένα κάτω από τον αστερισμό μιας «απελευθερωμένης» παιδείας, ανταποκρίνονται με πράξεις ακραίας βίας;

«Συγκλονισμένη από το γεγονός που την ώθησε στη συγγραφή του έργου», μεταφέρω από το σημείωμα της μεταφράστριας Μαρίας Χατζηεμμανουήλ, «αλλά μακριά από διδακτισμούς και ηθικολογίες, η συγγραφέας προσπαθεί να κατανοήσει τις σχέσεις των νέων μεταξύ τους, αναζητώντας μια απάντηση στα εύλογα ερωτήματα, τα δικά της, αλλά και των θεατών: τι γεννάει όλη αυτή την απρόκλητη, αναίτια φαινομενικά βία στην εποχή μας; Μέχρι πού φθάνει η ευθύνη των γονιών για τις πράξεις των παιδιών τους; Ποια είναι η ευθύνη των ΜΜΕ;».

¹ σύγγραμμα που περιέχει διεξοδική μελέτη και έκθεση συλλογισμών, ιδεών και συμπερασμάτων σε ένα αντικείμενο.

Το έργο «βλέπει», πράγματι, πίσω από τα παραπάνω, την εργώδη προσπάθεια των επικυρίαρχων του πλανήτη να καταστρέψουν συστηματικά, με ποταμούς χρημάτων, κάθε βάση οργανωμένης ζωής της κοινωνίας. Να παραμορφώσουν και να ακρωτηριάσουν όλα τα ζωτικά κείμενα, προτείνοντας στη θέση τους σκουπίδια.

Η μετάφραση από τα Καταλανικά της Μαρίας Χατζηεμμανουήλ, με τη δραματουργική επεξεργασία των Άννας Αδριανού και Γιάννη Μπότση, παρ' ότι προσθέτει στο έργο μια γενναϊόδωρη -και αρκούντως διδακτική- «αύρα «συγγνώμης», είναι καλή. Ωστόσο, επιμένω ότι ο πρωτότυπος τίτλος, μάλιστα με τη δεύτερη σημασία του (ως ένα εκρηκτικό μείγμα νιότης και απόγνωσης), είναι το αληθινό νήμα και φυτίλι του σκληρού αυτού έργου.

Κείμενο 2

[Τα πρώτα χρόνια του γάμου της μητέρας]

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα της Διδώς Σωτηρίου «Οι νεκροί περιμένουν» στη 13^η έκδοσή του από τον «Κέδρο».

Η μητέρα ήταν κόρη ενός παραγγελιοδόχου απ' τα Δωδεκάνησα. Όταν κάποτε, φτωχή και άσημη μαθητριούλα, ήρθε να παραθερίσει σε μία θεία της στη Σμύρνη, γνώρισε τον πατέρα, διάσημο γλεντζέ της εποχής, που τον περιτριγύριζαν πολλές νύφες γιατί ήταν ευχάριστος και είχε τη φήμη πλούσιου γαμπρού. Ο πατέρας θαμπώθηκε απ' την ομορφιά και τη ζωηράδα του κοριτσιού, κι αισθηματικός καθώς ήταν, τη ζήτησε αμέσως σε γάμο.

Τ' αδέρφια της μητέρας βρήκαν μοναδική την τύχη να ξεφορτωθούν χωρίς προίκα το θηλυκό διάβολο της οικογένειας. Η μικρή έκλαψε, αντιστάθηκε, μα στο τέλος, όταν έπεσαν όλοι οι συγγενείς απάνω της και της εξόγκωσαν την ευτυχία που την περίμενε, δέχτηκε.

Το ζευγάρι έφυγε για το Αϊντίνι. Με τον πρώτο χρόνο γεννήθηκε η Ριρή κι ευθύς μετά ακολούθησε ο Στέφος.

Μα τα παιδιά φαίνεται πως δεν έφταναν για να γεμίσουν τη ζωή της μητέρας, που και η ίδια ήταν ακόμη παιδί. Ο πατέρας δεν είχε καταφέρει να της επιβληθεί και να γεμίσει τη ζωή της. Κολάκευε τις πιο εξωφρενικές φαντασίες της και την ηφαιστειακή προσωπικότητά της, που αναζητούσε πάντα καινούργια ξεσπάσματα.

Στην αρχή γέμισε το σπίτι με κάθε λογής δασκάλους. Άρχισε να μαθαίνει γαλλικά και ζωγραφική με τον κύριο Φρανσουά, έναν ξεπεσμένο Φραγκολεβαντίνο², που χειμώνα – καλοκαίρι φορούσε ένα αξιοδάκρυτο «μπομπέ»³. Τον έντυσε, τον τραπέζωνε, τον επέβαλε σα δάσκαλο της μόδας.

Έπειτα ανακάλυψε έναν νεαρό καθηγητή, τον κύριο Ιππόλυτο, που φορούσε τις πιο παράξενες «φλοτάν»⁴ γραβάτες και έγραφε ποιήματα. Ο κύριος Ιππόλυτος της έκανε μαθήματα φιλολογίας.

Τη θεία Ερμιόνη τη σκανδάλιζαν φοβερά οι ασχολίες αυτές της μητέρας κι έλεγε:

- Δεν ήταν η Μαίρη η γυναίκα που χρειαζόταν ο Βασιλάκης. Είναι πολύ όμορφη και ανήσυχη κι εκείνος πολύ σπάταλος και με αδύνατο χαρακτήρα.

Ο πατέρας, ωστόσο, παρά το υπόκωφο κουτσομπολιό που γινόταν γύρω από τη γυναίκα του, ήταν κατενθουσιασμένος. Οι φιλολογικές και καλλιτεχνικές επιδόσεις της του έλυναν το δύσκολο πρόβλημα της ψυχαγωγίας της, που μόνος του δεν κατάφερε να το αντιμετωπίσει. Σταθερό του σύμμαχο είχε τη γιαγιά που λάτρευε τη νύφη της. Σ' αυτήν έβλεπε την προβολή της δικής της ζωής.

- Έτσι ήμουνα κι εγώ στα νιάτα μου, συνήθιζε να λέει, ζωντανή και καλοβαλμένη, κι αναζητούσα να σπάσω την ανία της χαρεμιστικής ζωής.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να γράψεις στο απαντητικό σου φύλλο την ένδειξη «Σωστή» ή «Λανθασμένη», δίπλα από τον αριθμό καθεμιάς από τις παρακάτω προτάσεις που συνδέονται νοηματικά με το Κείμενο 1:

1. «Ανταρσία των αγγέλων» ονομάζεται από την κοινή γνώμη η νεανική παραβατικότητα.

² Φραγκολεβαντίνοι ονομάζονταν οι Ευρωπαίοι ή Αμερικανοί που ζούσαν μόνιμα στην Οθωμανική Αυτοκρατορία.

³ Ημίψηλο καπέλο

⁴ Πολύ φαρδιές

2. Το έργο της Μ. Μπουτσάκα έχει ως αφορμή ένα πραγματικό γεγονός ακραίας εφηβικής βίας που σημειώθηκε σε μια ευρωπαϊκή πόλη.
3. Η συγγραφέας αναζητεί στο έργο της τα αίτια της βίας και τις ευθύνες των φορέων αγωγής απέναντι στους εφήβους.
4. Από το έργο προκύπτει το συμπέρασμα ότι τα ΜΜΕ φέρουν τη μεγαλύτερη ευθύνη, εφόσον προβάλλουν συνεχώς σκουπίδια.
5. Ο ελληνικός τίτλος του έργου είναι «Εκρηκτικό μείγμα νιότης και απόγνωσης» και αποδίδει πλήρως το νόημα του κειμένου.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να περιγράψεις με συντομία τον τρόπο με τον οποίο επιχειρείται η νοηματική σύνδεση ανάμεσα στην τρίτη και στην τέταρτη παράγραφο του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Το ύφος του κειμένου 1 μπορεί να χαρακτηριστεί κυρίως ως:

- α. Ειρωνικό
- β. Αποστασιοποιημένο
- γ. Καταγγελτικό
- δ. Ουδέτερο

Να επιλέξεις τη σωστή, κατά τη γνώμη σου, απάντηση (μονάδες 3) και να την τεκμηριώσεις με τέσσερις (4) γλωσσικές αναφορές από το κείμενο (μονάδες 12).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποια στάση τηρεί ο κοινωνικός περίγυρος απέναντι στην ηρωίδα και τη συμπεριφορά της ως συζύγου; Γιατί; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100 - 150 λέξεις.

Μονάδες 15